

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавська державна аграрна академія
Інститут проблем природокористування та екології
Національної академії наук України
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
Національної академії наук України
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
Житомирський національний агроекологічний університет
Університет Хоенхайм, м. Штутгарт (Німеччина)
Курганська державна сільськогосподарська академія ім. Т.С. Мальцева
Вагенінгенський університет і науково-дослідний центр, м. Вагенінген (Нідерланди)
Казахський агротехнічний університет імені Сакена Сейфуліна
Опольський університет, м. Ополь (Польща)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**II міжнародної
науково-практичної інтернет - конференції**

**ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНО-СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ У
КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ:
АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ ТА
ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ**

**28 листопада 2018 року
м. Полтава, Україна**

*Свідоцтво ДУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»
(УкрІНТЕІ)
№486 від 11 жовтня 2018 року*

Друкується за ухвалою факультету агротехнологій та екології (Протокол № 4 від 26 листопада 2018 року.) та кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля (Протокол № 4 від 23 листопада 2018 року)

Матеріали II міжнародної науково-практичної інтернет - конференції "Ефективне функціонування екологічно-стабільних територій у контексті стратегії стійкого розвитку: агроекологічний, соціальний та економічний аспекти" – 28 листопада 2018, Полтава – 255 с.

У збірнику представлені матеріали конференції за наступними напрямками: агроекологічні, соціальні та економічні передумови трансформації сільськогосподарських угідь в екологічно стабільні; агроекологічні основи раціонального використання земель для створення екологічно стабільних територій; агроекологічні, соціальні та економічні аспекти сільськогосподарського природокористування територій; методика та методологія оцінки стану довкілля, ефективності управлінських дій зі створення і функціонування екологічно стабільних територій; оцінка та аналіз еко-соціальної і економічної стабільності територій; підвищення ефективності використання, відтворення і охорони природних ресурсів на екологічно стабільних територіях; агроекологічні, соціальні та економічні складові ефективного функціонування екологічно стабільних територій.

Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, студентів й аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських та переробних підприємств АПК різної організаційно-правової форми, працівників державного управління, освіти та місцевого самоврядування, всіх, кого цікавить проблематика розвитку екологічного господарювання, суспільства, сільського господарства й економіки.

Матеріали видані в авторській редакції.

Рецензенти:

Дегтярьов В. В. - доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри ґрунтознавства, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків

Харитонов М. М. - доктор сільськогосподарських наук, професор, керівник центру природного агровиробництва, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність даних та правильність посилань несуть автори наукових робіт

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ УКРАЇНИ Чуприна Ю. Ю.	170
Розділ VII. АГРОЕКОЛОГІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ СКЛАДОВІ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ	172
ПРОБЛЕМИ НАГРОМАДЖЕННЯ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ І ВИКИДІВ ЗАБРУДНЮЮЧИХ РЕЧОВИН В АТМОСФЕРУ НА ТЕРИТОРІЇ ГІРСЬКИХ РАЙОНІВ ЛЬВІВЩИНИ Лопотич Н. Я., Онисковець М. Я., Панас Н. Є	172
РЕАКЦІЯ РІЗНИХ ЗА СКОРОСТИГЛІСТЮ СОРТІВ СОЇ НА ЗРОШЕННІ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ Шин К.М., Мокрушина І.С., Титаренко К.С.	174
ЗНАЧЕННЯ ДОБРИВ У ФОРМУВАННІ ПРОДУКТИВНОСТІ ТОМАТІВ НА ПІВДНІ СТЕПУ УКРАЇНИ Бородай Д.В., Карпенко К.С	177
ВЛИВ НАСІННЕВОЇ ІНФЕКЦІЇ НА ЯКІСТЬ ПОСІВНОГО МАТЕРІАЛУ ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР Пелешенко Ю. О., Кикоть С. О., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П.	180
КУЛЬТУРА СОЇ НА ЗРОШУВАНИХ ЗЕМЛЯХТА ЇЇ ВИМОГИ ДО УМОВ ЗВОЛОЖЕННЯ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ Ворчаков В.А, Галамутько В. В.	182
ПРОДУКТИВНІСТЬ СОЇ ПІД ВПЛИВОМ ТРИВАЛОСТІ ЗРОШЕННЯ ВПРОДОВЖ ВЕГЕТАЦІЇ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ Глиняний В. В., Козловець А. В.	185
ЗНАЧЕННЯ БІОПРЕПАРАТІВ У ВПЛИВІ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ПЛОДІВ ТОМАТУ В УМОВАХ ЗОНИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ Бородай Д. В., Друзюк О. С., Усік В. В.	187
ВПЛИВ БАКТЕРІАЛЬНИХ ПРЕПАРАТІВ НА ЕНЕРГІЮ ПРОРОСТАННЯ ТА СХОЖІСТЬ НАСІННЯ СОНЯШНИКУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ Дадашева С. А., Бондар О. М., Хлевний Д. Є.	191
СОРТОВА СПЕЦІФІКА НАСІННЕВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ У СОЇ Петров А. С., Білявська Л.Г.	194
ВПЛИВ ПЕРЕДПОСІВНОЇ ОБРОБКИ НАСІННЯ КУКУРУДЗИ НА НАСІННЕВУ ПРОДУКТИВНІСТЬ БАТЬКІВСЬКИХ КОМПОНЕНТІВ Федоляк П. П., Білявський Ю.В	196
АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ НАСІННЯ ПРУТОПОДІБНОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ Кулик М. І., Рожко І. І., Сиплива Н. О.	198

---

9. Барабаш О.Ю. Управление ростом и развитием во время ухода за овощными культурами: подкормка овощных культур в период вегетации / О.Ю. Барабаш, З.Д. Сыч, В.Л. Носко [Електронний ресурс]: Уход за овощными культурами. Режим доступа: http://www.agromage.com/stat_id.php?id...
10. Степанова І.М. Залежність врожаю та якості плодів посівного томата від сорту, добрив, густоти стояння рослин і зрошення в умовах півдня України: Автореф. дис. канд. с.-г. наук. – Херсон, 2005. – 16 с.
11. Таран А. Особливості технології вирощування помідорів у Лісостепу України / А. Таран // Агроном. – 2005. – № 1 (7). – С. 74-76.
12. Лісовал А.П. Система застосування добрив / А.П. Лісовал, В.М. Макаренко, С.М. Кравченко. – К.: Вища школа, 2002. – 317 с.
13. Лимар В.А. Вплив доз, строків і способів внесення мінеральних добрив на продуктивність безрозсадних томатів при зрошенні в умовах півдня України / В.А. Лимар, В.О. Богданов // Таврійський науковий вісник. – Вип. 37. – Херсон: Айлант, 2005. – С. 40-45.
14. Ушкаренко В.О. Економічна ефективність вирощування посівних томатів у зрошуваних умовах півдня України / В.О. Ушкаренко, Д.В. Пуценко // Таврійський науковий вісник. – Вип. 46. – Херсон: Айлант, 2007. – С. 10-15.
15. Філіп'єв І.Д. Вплив строків внесення азотного добрива на врожай і якість плодів безрозсадного томата / І.Д. Філіп'єв, Г.Ф. Ківер, І.М. Степанова // Таврійський науковий вісник. – Вип. 21. – Херсон: Айлант, 2002. – С. 61-64.
16. Ушкаренко В.О. Ефективність використання вологи посівними томатами в зрошуваних умовах півдня України / В.О. Ушкаренко, А.В. Шепель, Д.В. Пуценко // Таврійський науковий вісник. – Вип. 52. – Херсон: Айлант, 2007. – С. 3-7.

ВЛИВ НАСІННЕВОЇ ІНФЕКЦІЇ НА ЯКІСТЬ ПОСІВНОГО МАТЕРІАЛУ ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР

**Пелешенко Ю. О., Кикоть С. О.,
Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П.**
м. Полтава, Україна

Увага до якості насінневого матеріалу, використання тільки якісного, чистого, здорового, виповненого насіння – це азбука, одна з головних заповідей рослинника з часів древніх землеробів до прийнятих у сучасності передових систем насінництва. Формування якості насіння відбувається під дією ряду агрономічних, погодних та інших факторів, які кожного року мають свої особливості [1].

В зв'язку з порушенням основних принципів вирощування сільськогосподарських культур якість зібраного урожаю часто не задовольняє виробника і знижує вартість продукції.

Насіння сільськогосподарських культур є субстратом для різноманітної мікрофлори, яка складається з грибів, бактерій, мікоплазм, вірусів. Найбільш багаточисельними є гриби, оскільки великий запас у насінні білків, жирів, вуглеводів, мінеральних речовин та певний мінімум вологи сприяють їх активному розвитку. Як відмічає В. І. Білай [2], мікрміцети являються однією з основних причин погіршення якості насінневого матеріалу. Під час проростання інфіковане насіння різних сільськогосподарських культур може вкриватися зеленим, сірим, червоним чи іншого забарвлення нальотом або ослизнюватися водночас втрачаючи здатність до проростання, руйнуватися. Інфекція стає на перешкоді формуванню

запланованої густоти стояння рослин, негативно відбивається на їхньому стані в наступні фази розвитку. Сходи з ураженого насіння не вирівняні, рослини пригнічені зі зниженою продуктивністю [3].

В процесі досліджень встановлено, що відсоток заражених насінин не завжди є повноцінним показником якості насіння. Більш показовим можна вважати склад насіннєвої мікрофлори та ступінь ураження насіння тим чи іншим збудником [4].

Особливо серйозний вплив на реалізацію потенційної продуктивності рослин має прихована форма зараження насіння, яка зовні не визначається, а інколи може проявитися тільки під впливом певної сукупності умов в процесі зберігання або після висіву. В розповсюдженні і збереженні хвороби має значення як екзогенна (зовнішня), так і ендогенна (внутрішня) патогенна мікрофлора. Збудників хвороби на поверхні насіння можна легко знищити протруюванням препаратами контактної дії. На життєздатність насіння більше впливає внутрішня інфекція. В цьому випадку патогенні організми заселяють, а то й уражають насіння ще в полі. Увесь комплекс патогенних грибів, що розвивається всередині і на поверхні насіння, умовно поділяється на 2 групи – “польова інфекція” та “інфекція зберігання”. Такий поділ базується на екології мікроміцетів, перш за все, на їх вимогах до вологості субстрату. До групи збудників “польової інфекції” відносять представників родів *Fusarium*, *Alternaria*, *Botrytis*, *Peronospora*, *Phomopsis* та інші. Вони заражають насіння до збирання врожаю і є первинними агентами інфекції, пов'язаними з підвищеною вологістю насіння. Основними представниками “інфекції зберігання” є гриби з родів *Aspergillus*, *Trichothecium*, *Mucor*, *Rhizopus*, *Stemphyllum*, що інфікують насіння після збирання: при транспортуванні або в процесі зберігання. Розвиток цієї групи мікроміцетів визначається абіотичними факторами середовища – вологістю субстрату, температурою, аерацією, тривалістю терміну зберігання; а також біотичними факторами – взаємодією окремих видів мікроміцетів у цьому угрупованні та їх здатністю до конкуренції і токсикогенності [5].

Важливим заходом профілактики ураження сходів є висівання в ґрунт протруєного насіння. Протруювання знищує збудників захворювання на поверхні насіння і зменшує шкідливу дію хвороби на проростки на початковому етапі захворювання, хоча не може захистити від ураження насіння нового урожаю. Якісне за посівними показниками інкрустоване насіння здатне протистояти інфекції і, в цьому випадку, за сприятливих погодних умов втрати врожаю від збудників пліснявіння не перевищують 5-7 % [4].

Підбір протруйників здійснюється на основі фітоекспертизи посівного матеріалу, що дає можливість підібрати діючі речовини, ефективні проти виявлених збудників, які не тільки знезаразять насіння від зовнішньої і внутрішньої інфекції, але й захистять проростки від ґрунтових патогенних мікроорганізмів.

Бібліографічний список

1. Глазков А. Е. Здоровые семена – гарант высокого урожая / А. Е. Глазков, Н. М. Донскова // Защита и карантин растений. – 2013. - № 8. – С. 24-26.
2. Микроорганизмы возбудители болезней растений /В.И.Билай, Р.И.Гвоздяк, И.Г.Скрипаль и др. /Под ред. В.И.Билай. – К.: Наукова думка, 1988. – 552 с.
3. Насіннєва інфекція польових культур /В.П.Петренкова, І.М.Черняєва, Т.Ю.Маркова та ін. – Харків: Магда ЛТД, 2004. – 54 с.
4. Потлайчук В.И. Фитопатологическая экспертиза семян. /В.И.Потлайчук, А.Я.Семенов //Защита растений. – 1979. – № 10. – С.25-26.
5. Семенов А.Я. Болезни семян полевых культур / А.Я.Семенов, В.И.Потлайчук. – Ленинград: Колос, 1982. – 128 с.